

Remiama Europos neonatalinių ir perinatalinių asociacijų sąjungos

Patvirtinta Lietuvos neonatologijos asociacijos valdybos posėdyje 2020 03 18

NAUJAGIMIO PRIEŽIŪRA, ŽINDYMAS IR COVID-19 INFEKCIJA

Ižanga

Pastaruojų metu naujojo koronaviruso sukelta epidemija prasidėjusi Wuhan'e (Kinijoje) 2019 m. pabaigoje, kartu su kitomis klinikinėmis ir visuomenės sveikatos problemomis, taip pat kelia klausimus susijusius su infekcija nėštumo metu, galimu perdavimu iš mamos vaisiui prieš, per ir po gimimo. Abejonių taip pat kyla dėl mamos bei naujagimio būklės saugumo po gimimo ir žindymo metu.

- COVID-19 virusas plinta nuo žmogaus žmogui artimo kontakto metu ir yra perduodamas oro lašeliniu būdu žmogui kosint ir čiaudint.
- Vis dar neaišku kokią galimą įtaką naujagimio būklei turi perinatalinis perdavimas (kaip ir praeities epidemijų metu (Sunkus ūminis respiracinis sindromas (SARS-CoV-1) ir Vidurio Rytų kvėpavimo sindromas (MERS-CoV). Naujagimio, užsikrėtusio COVID-19 (SARS-CoV-2) virusu, būklė daugiau priklauso nuo motinos infekcijos sunkumo ir gretutinių akušerinių patologijų, nei nuo pačio viruso.
- Labiau tikėtina, kad naujagimiui COVID-19 infekcija gali būti perduodama iš motinos oro lašeliniu būdu po gimimo, nei vertikaliu būdu.

Įprastų koronavirusų sukeltos kvėpavimo takų infekcijos naujagimystėje ir pirmaisiais gyvenimo metais jau buvo žinomos ir prieš pastarąjį COVID-19 protrūkį. Zhu ir autoriai 2020 metais aprašė atvejus vaikų populiacijoje, su kvėpavimo sutrikimo simptomais, pasireiškusiais per pirmąją gyvenimo savaitę ir su klinicine pneumonijos diagnoze, kurių motinoms buvo įtarta COVID-19 infekcija. Iš tiriamųjų naujagimių nosiaryklės tepinėlių atlikti PGR tyrimai (viruso RNR paieška) buvo neigiami, tačiau nepatvirtino COVID-19 etiologijos. Remiantis literatūros duomenimis,

COVID-19 infekcija po gimimo būna nesunkios eigos, lyginant su vyresnių pacientų grupėmis, arba net besimptomė.

Apsaugos priemonės žindymo metu:

- Žindymas ir motinos pienas suteikia apsaugą ir motinai, ir vaikui bei turi papildomą naudą šeimai, socialinių ir ekonominių privalumų.
- Remiantis mokslo žiniomis, motinos COVID-19 infekcijos atveju, motinos pienas nelaikomas galimu infekcijos šaltiniu naujagimiui, panašiai kaip ir kitų respiracinių virusinių infekcijų atveju.
- Vis dėlto, dabartinė COVID-19 epidemija reikalauja derinti žindymo skatinimą su higienos reikalavimais, ribojant viruso plitimą oru ir kontaktą su infekuotų pacientų kvėpavimo takų sekretu (įskaitant moteris, kurios ką tik pagimdė).
- Tikėtina, tačiau kol kas nedokumentuota, jog mama, serganti COVID-19 infekcija, su savo pienu gali perduoti naujagimiui specifinius COVID-19 antikūnus, jau praėjus kelioms dienoms nuo infekcijos. Taip keistūsi naujagimio infekcijos klinikinė išraiška.
- Taktika, kuri rekomenduoja rutininį COVID-19 užsikrėtusios motinos ir naujagimio atskyrimą, gali turėti neigiamą poveikį mamos ir vaiko santykiams ir neužtikrina naujagimio apsaugos, kadangi užkrėtimas gali įvykti ir besimptomėje motinos ligos fazėje.

Viruso perdavimo iš motinos vaikui profilaktikos nurodymai:

- UNICEF. Ši organizacija nesvarsto naujagimio ir mamos atskyrimo ir siūlo tęsti žindymą, papildomai užtikrinant higienos reikalavimus, sumažinti COVID-19 viruso perdavimo naujagimiui galimybę.
- JAV ligų kontrolės ir prevencijos centras (2020 m):
  - ✓ Jei motina yra infekuota COVID-19 ar jai įtariama infekcija, naujagimio atskyrimas nuo motinos turėtų būti svarstomas kaip pirmo pasirinkimo taktika. Atskyrimo rizika ir privalumus bei nepraradėto ar nutraukto maitinimo pasekmes reikėtų aptarti su tėvais ir sveikatos priežiūros specialistais.
  - ✓ Jei motina ir naujagimiu yra rūpinamasi kartu ir motina žindo naujagimį svarbu užtikrinti įprastas priemones, naudojamas virusinių infekcijų plitimo stabdymui. Nebučiuoti naujagimio, apsaugoti jį nuo kosinčių suaugusių ir kvėpavimo takų sekreto (dėvėti kaukę

žindant ir artimo kontakto su naujagimiu metu), rankų higiena (ypač prieš maitinimą), apriboti svečių apsilankymus.

- ✓ Jei naujagimis lieka ligoninėje ir yra laikomas vienoje patalpoje su motina, jis turėtų miegoti savo lopšyje 2 metrų atstumu nuo motinos.
- Nacionalinis Italijos sveikatos institutas. Apžvelgiant šiuo metu turimą mokslinę informaciją ir turint omenyje apsaugines motinos pieno savybes, manoma, jog infekuotų ar įtariamų infekuotų COVID-19 motinų naujagimiai galėtų būti maitinami motinos pienu. Atsižvelgiant į motinos pageidavimą, naujagimiai gali būti žindomi iš krūties ar maitinami nutrauktu motinos pienu. Italijos sveikatos ministerijos rekomendacijose rašoma, jog viruso perdavimo rizikos mažinimui, rekomenduojama laikytis higienos principų (rankų higiena, veido kaukė maitinimo metu). Jei naujagimį tektų laikinai atskirti nuo motinos, rekomenduojama motinai padėti išlaikyti laktaciją nutraukiant pieną ranka ar pientraukiais, laikantis tų pačių higienos reikalavimų. Visiems sveikatos priežiūros įstaigų darbuotojams, kurie kontaktuoja su nėščiąja ar naujagimiu, reikėtų laikytis apsauginių higienos rekomendacijų.
- Kinijos Pediatrių COVID-19 darbo grupės gydytojai (Wang ir Quiao), kurie neseniai dirbo COVID-19 epidemijos metu Kinijoje, siūlo maitinti naujagimį adaptuotu mišiniu ar, esant galimybei, donoriniu motinos pienu. Autoriai nepateikia tikslių priežasčių šiam pasirinkimui. Spėjama, kad Kinijos ekspertų rekomendacijose nėra pilnai įvertintas naudos ir žalos santykis, nėra nurodyti šaltiniai, kuriais remiantis infekcijos rizika palyginta su nemaitintais naujagimiais.

Nutraukto motinos pieno vartojimas:

- Mamos ir naujagimio atskyrimo atveju, reiktų vengti mamos pieno pakaitalų naudojimo. Mamos, kurios ketino žindyti ar jau žindančios, turėtų būti skatinamos nusitraukinėti pieną ir taip užtikrinti pakankamą laktaciją.
- Nutrauktas mamos pienas neturėtų būti pasterizuojamas prieš naujagimio maitinimą, manoma, kad užsikrėtusios mamos COVID-19 infekcija pienas nėra infekcijos šaltinis naujagimiui.

Galutiniai mamos ir naujagimio nurodymai COVID-19 epidemijos metu

Nurodymai apibendrinti pirmoje lentelėje.

- Pagal galimybes, svarbu bendradarbiauti, norint palengvinti mamos ir naujagimio kontaktą bei žindymo pradžia. Tai yra įmanoma, kai mamai patvirtinta COVID-19 infekcija, tačiau eiga besimptomė arba lengvos eigos arba mama sveikstanti, arba mamai įtariamas COVID-19 virusas, tačiau simptomų nėra arba yra lengva eiga.
- Esant **sunkiai infekcijai** (karščiavimas, kosulys ir skrepliavimas), mama ir kūdikis **laikina** turi būti atskirti, laukiant COVID-19 infekcijos laboratorinio patvirtinimo (RNA-PGR). Jei atsakymas teigiamas – mama ir kūdikis gydomi atskirai. Esant neigiamam atsakymui – kūdikis gali būti su mama.
- Sprendimas, dėl mamos ir kūdikio atskyrimo, atliekamas individualiai, atsižvelgiant į mamos pageidavimą, ligoninės logistiką ir epidemiologinę situaciją šalyje.
- Jeigu vaikas atskiriamas nuo mamos, rekomenduojama maitinti nutrauktu nepasterizuotu motinos pienu.
- Patvirtinus COVID-19 infekciją mamai, privaloma laikytis griežtos asmens higienos, norint išvengti ligos plitimo oro lašeliniu būdu. Naujagimis, kiti hospitalizuoti pacientai ir sveikatos priežiūros specialistai turi būti apsaugoti.
- Mamos, gydomos vaistais dėl COVID-19, žindymas turi būti sprendžiamas individualiai kiekvienam atvejui.

1 lentelė: Nurodymai mamos-naujagimio priežiūrai perinataliniu laikotarpiu:

Mamos būklė	RNR-PGR mamoms dėl COVID-19 naudojant nosiaryklės tepinėlių	RNR-PGR naujagimiams dėl COVID-19 naudojant nosiaryklės tepinėlių	Mamos izoliacija	Naujagimio priežiūra hospitalizacijos metu	Žindymas	Profilaktinės priemonės dėl mamos-naujagimio infekcijos perdavimo
Besimptomės ar lengvos eigos COVID-19 teigiamos mamos infekcija	Atlikta	Taip	Taip, tam skirtoje izoliacinėje pogimdyvinėje palatoje	Kartu su mama tam skirtoje izoliacinėje pogimdyvinėje palatoje	Taip	Taip *
Lengvos eigos COVID-19 infekcija nepatvirtinta laboratorijoje	Taip	Taip, jeigu mamos laboratoriniai rezultatai teigiami	Taip, jeigu mamos laboratoriniai rezultatai teigiami, ar tol, kol laukiama rezultatų tam skirtoje izoliacinėje pogimdyvinėje palatoje	Kartu su mama tam skirtoje izoliacinėje pogimdyvinėje palatoje, esant teigiamiems mamos rezultatams ar tol, kol laukiama rezultatų	Taip	Taip
Mama su kvėpavimo takų infekcijos simptomais (karščiavimas, kosulys, skrepliavimas) COVID-19 teigiamos mamos infekcija ar dar prieš laboratorinį ištyrimą.	Taip arba jau atlikta	Taip, jeigu mamos laboratoriniai rezultatai teigiami	Taip, jeigu mamos laboratoriniai rezultatai teigiami, ar tol, kol laukiama rezultatų tam skirtoje izoliacinėje pogimdyvinėje palatoje	Kartu su mama tam skirtoje izoliacinėje pogimdyvinėje palatoje, esant teigiamiems mamos rezultatams ar tol, kol laukiama rezultatų	Ne, naudoti nutrauktą mamos pieną. Pasterazacija nerekomenduojama **	Taip

*- kambario padalinimas, atskyrimas užuolaidomis, veido kaukė motinai žindymo ar artimo kontakto su naujagimi metu, kruopštus rankų plovimas, naujagimio lovytės padėtis 2 m. nuo motinos galvos, draudžiamas artimųjų ir draugų lankymas.

** - motinos pienas turėtų būti nutraukiamas rankiniu arba elektriniu pientraukiu. Motinos privalo plauti rankas prieš liečiant buteliuką ir pientraukį. Taip pat svarbu kruopščiai nuvalyti buteliuką ir pientraukį po kiekvieno naudojimo.

LITERATŪRA

1. Davanzo R., Romagnoli C, Corsello G. Position Statement on Breastfeeding from the Italian Pediatric Societies. *Italian Journal of pediatrics* 2015 (41) 80: 1-3.
2. Emergency response plan for the neonatal intensive care unit during epidemic of 2019 novel coronavirus. *Zhongguo Dang Dai Er Ke Za Zhi*. 2020 Feb;22(2):91-95.
3. Gagneur A, Dirson E, Audebert S, Vallet S, Quillien MC, Baron R, Laurent Y, Collet M, Sizun J, Oger E, Payan C [Vertical transmission of human coronavirus. Prospective pilot study]. *Pathol Biol (Paris)*. 2007 Dec;55(10):525-30. Epub 2007 Sep 21.
4. <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/hcp/inpatient-obstetric-healthcare-guidance.html>
5. <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/specific-groups/pregnancy-guidancebreastfeeding.html>
6. <https://www.dailymail.co.uk/news/>
7. <https://www.unicef.org.au/blog/news-and-insights/february-2020/novel-coronavirus-outbreakwhat-parents-need-to-know>
8. <https://www.epicentro.iss.it/coronavirus/gravidanza-parto-allattamento>
9. Li AM, Ng PC. Severe acute respiratory syndrome (SARS) in neonates and children. *Arch Dis Child Fetal Neonatal Ed*. 2005 Nov;90(6):F461-5.
10. Qiao J. What are the risks of COVID-19 infection in pregnant women? *The Lancet*. doi:10.1016/s0140-6736(20)30365-2 7.
11. Shek CC, Ng PC, Fung GP, Cheng FW, Chan PK, Peiris MJ, Lee KH, Wong SF, Cheung HM, Li AM, Hon EK, Yeung CK, Chow CB, Tam JS, Chiu MC, Fok TF. Infants born to mothers with severe acute respiratory syndrome. *Pediatrics*. 2003 Oct;112(4):e254.
12. Wang L et al. Working Committee on Perinatal and Neonatal Management for the Prevention and Control of the 2019 Novel Coronavirus Infection. Chinese expert consensus on the perinatal and neonatal management for the prevention and control of the 2019 novel coronavirus infection (First Edition). *Ann Transl Med* 2020: 8 (3); 47.
13. Working Group for the Prevention and Control of Neonatal 2019-nCoV Infection in the Perinatal Period of the Editorial Committee of Chinese Journal of Contemporary Pediatrics. Perinatal and neonatal management plan for prevention and control of 2019 novel coronavirus infection (1st Edition)]. *Zhongguo Dang Dai Er Ke Za Zhi*. 2020 Feb;22(2):87-90. Chinese.
14. Zhu H, Wang L, Fang C, et al. Clinical analysis of 10 neonates born to mothers with 2019-nCoV pneumonia. *Transl pediatr* 2020; 9 (1): 51-60.